

LIETUVOS RESPUBLIKOS ŽEMĖS ŪKIO RŪMAI

Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai

2026-03-16 Nr. 1.03-0103

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KOOPERATINIŲ BENDROVIŲ (KOOPERATYVŲ) ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTO NUOSTATŲ

Žemės ūkio rūmai išnagrinėję Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo Nr. I-164 pirmojo skirsnio ir 8¹, 10, 16, 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą Nr. 26-2808 (toliau - Projektas) atkreipia dėmesį į Projekto 3¹ straipsnio 2 dalies 2 punkte įtvirtintą nuostatą, kurioje numatyta, kad „ne mažiau kaip 50 procentų kooperatinės bendrovės metinių pardavimo pajamų, nurodytų praėjusio ataskaitinio laikotarpio (praėjusių finansinių metų) pelno (nuostolių) ataskaitoje, sudaro kooperatinės bendrovės apyvarta su jos nariais.“

Mūsų vertinimu, siūloma nuostata kelia rimtų teisinių ir praktinių neapibrėžtumų, susijusių su **„apyvartos su nariais“ sąvokos turiniu ir jos taikymo metodika.**

Įstatymo projekte nėra aiškiai apibrėžta, kas laikoma kooperatinės bendrovės „apyvarta su nariais“ ir kokie finansiniai rodikliai turi būti lyginami vertinant, ar įvykdomas 50 procentų reikalavimas. Tuo pat metu nuostata siejama su **metinėmis pardavimo pajamomis**, kurios nustatomos pagal pelno (nuostolių) ataskaitą.

Pažymėtina, kad pati **„apyvartos“ sąvoka** ekonominėje ir verslo praktikoje paprastai siejama su pardavimo pajamomis. Pavyzdžiui, „Visuotinėje lietuvių enciklopedijoje“ apyvarta apibrėžiama kaip „apyvarta, materialinių išteklių, piniginių lėšų judėjimo per tam tikrą laikotarpį (metus, ketvirtį, mėnesį) kiekybės matas. Apyvarta apibūdinama absoliučiais rodikliais, rodančiais parduotų prekių bei suteiktų paslaugų apimtį (vertine ar natūriniu išraiška).“, ir ekonominėje praktikoje ši sąvoka dažniausiai vartojama kaip **pardavimo apimtys arba pardavimo pajamos per tam tikrą laikotarpį**. Tai reiškia, kad apyvarta paprastai siejama su pardavimo sandoriais, o ne su pirkimo operacijomis.

Tokio teisinio reguliavimo neapibrėžtumas gali sukelti situacijas, kai kooperatyvai, vykdydami klasikinę žemės ūkio kooperacijos veiklą – narių produkcijos supirkimą ir bendrą jos realizavimą rinkoje – formaliai gali būti laikomi neatitinkančiais įstatymo reikalavimų.

Pavyzdžiui, jei kooperatyvo tikslas yra supirkti iš savo narių pagamintą žalią pieną ir jį bendrai parduoti perdirbimo įmonei, finansinė operacijų struktūra paprastai yra tokia: kooperatyvas iš narių pieną nuperka už tam tikrą kainą, o vėliau jį parduoda perdirbimo įmonei už šiek tiek didesnę kainą. Tokiu atveju kooperatyvo pelno (nuostolių) ataskaitoje pardavimo pajamos būtų apskaitomos kaip pieno pardavimas perdirbėjui. Tačiau sandoriai su kooperatyvo nariais šiuo atveju yra **pirkimo sandoriai**, o ne pardavimo sandoriai. Todėl, jeigu „apyvarta su nariais“ būtų interpretuojama kaip pardavimai nariams arba kaip pardavimo pajamos iš sandorių su nariais,

tokio kooperatyvo apyvarta su nariais būtų laikoma lygi nuliui, nors faktiškai visa kooperatyvo veikla yra susijusi būtent su narių produkcijos realizavimu.

Tokio pobūdžio interpretacija reikštų, kad kooperatyvai, kurie realizuoja savo narių produkciją rinkoje, galėtų būti laikomi neatitinkančiais įstatymo reikalavimo dėl minimalios apyvartos su nariais, nors jų veikla iš esmės yra visiškai orientuota į narių ekonominių interesų tenkinimą.

Pažymėtina, kad žemės ūkio kooperatyvų veiklos modelis daugeliu atvejų yra grindžiamas būtent narių pagamintos produkcijos supirkimu ir jos bendra realizacija rinkoje. Tokia veikla atitinka tarptautinėje kooperacijos praktikoje pripažįstamą kooperatyvų veiklos logiką ir yra vienas svarbiausių instrumentų stiprinant ūkininkų derybinę galią rinkoje.

Dėl šios priežasties siūloma įstatymo projekto formuluotė, neapibrėžianti „apyvartos su nariais“ turinio, gali sukelti teisinį neapibrėžtumą, sudaryti prielaidas skirtingoms teisės normos interpretacijoms bei potencialiai apribotų daugumos veikiančių žemės ūkio kooperatyvų galimybes atitikti Žemės ūkio kooperatinei bendrovei Projekte numatytus reikalavimus.

Atsižvelgdami į tai, siūlome aiškiai apibrėžti, kad kooperatyvų, kurių pagrindinis tikslas realizuoti iš savo narių supirktą žemės ūkio produkciją, apyvarta su nariais laikoma narių pagamintos produkcijos supirkimo verte, ir ji lyginama su bendra konkrečios žemės ūkio produkcijos bendra supirkimo verte. O kooperatyvų, kurių pagrindinis tikslas yra parduoti nariams prekes ir (ar) paslaugas, apyvarta su nariais laikoma nariams parduotų prekių ir (ar) paslaugų verte, ir ji lyginama su bendra konkrečių prekių ir (ar) paslaugų bendra supirkimo verte.

Manome, kad toks patikslinimas leistų išvengti teisinių interpretacijų rizikos ir užtikrintų, kad įstatymo nuostatos neprieštarautų realiai žemės ūkio kooperacijos veiklos praktikai.

Pagarbiai

Direktorius

Sigitas Dimaitis